

Received	Reviewed	Published	Doi Number
07.05.2018	18.05.2018	30.06.2018	10.18298/ijlet.2941

The Place of Pedagogical Grammar in Second/Foreign Language Teaching

Selim TIRYAKIOL¹ & Ahmet BENZER²

ABSTRACT

The purpose and method of handling a language's grammar has given rise to types of grammar. The main types of grammar are "Prescriptive Grammar" and "Descriptive Grammar". In addition to these two types, "Pedagogical Grammar (PG)" is the foreground. While the first two types predominantly originate from linguistics, PG benefits from different disciplines such as linguistics, educational sciences and psychology. When it is thought specifically on Turkish grammar, many lessons or books prepared by benefiting from different disciplines are needed. This study aims to clarify the place and theoretical basis of PG among the types of grammar. For this reason, it is tried to summarize these components in a table after the theoretical basis of what the PG is in the study. This study will provide researchers working in Turkish grammar and teachers teaching Turkish as a second/foreign language to look at grammar from another perspective.

Key Words: Second/Foreign Language, Grammar, Pedagogical Grammar.

İkinci/Yabancı Dil Öğretiminde Pedagojik Dil Bilgisinin Yeri³

ÖZET

Bir dilin dil bilgisinin amaç ve ele alınış biçimi dil bilgisi türlerini meydana getirmiştir. Dil bilgisi türleri arasında belli başlı türler *Buyurucu Dil Bilgisi* (Prescriptive Grammar) ve *Betimleyici Dil Bilgisi* (Descriptive Grammar). Bu iki türün yanında bir de *Pedagojik Dil Bilgisi* (PD) (Pedagogical Grammar) ön plana çıkmaktadır. İlk iki tür ağırlıklı olarak dilbilim kaynaklıyken PD, dilbilim, eğitim bilimleri ve psikoloji gibi farklı disiplinlerden beslenmektedir. Türkçe dil bilgisi özelinde düşünüldüğünde farklı disiplinlerden faydalanarak hazırlanan derslere ya da kitaplara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma PD'nin dil bilgisi türleri arasındaki yerini ve kuramsal temellerini ele almayı amaçlamaktadır. Bunun için çalışmada PD'nin ne olduğu ve kuramsal dayanakları sunulduktan sonra bu dayanaklar bir tablo hâlinde özetlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma Türkçe dil bilgisi çalışan araştırmacılar ve ikinci/yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlere dil bilgisine bir başka yönden bakma imkânı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: İkinci/Yabancı Dil, Dil Bilgisi, Pedagojik Dil Bilgisi.

¹ Misafir öğretim üyesi, Central Connecticut State University/Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, selimtirakiol@gmail.com

² Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, ahmetbenzer@gmail.com.

³ Bu çalışma Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanan doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

1. Giriş

Dil, insan hayatının merkezindedir. İnsanoğlu dili kullanarak hayatını planlar, geçmişini hatırlar, fikir ve tecrübe alışverişinde bulunur, aşkını itiraf eder, nefretini haykırır, dua eder. Bazı insanlar bu sayılanları birden fazla dilde yapabilir. Bugün başka bir dil bilmek, iyi bir işe sahip olmak, eğitilmiş bir insan olmak, başka bir ülkede yaşayabilmek, kültürel ve bilimsel görgüyü artırmak demektir. Yabancı bir dil, insanların bütün hayatlarını etkileme gücüne sahip. Bu yüzden ikinci ya da yabancı dil öğretimi her geçen gün daha hayati bir değer kazanmaktadır. Tek dillilerin sayısı gün geçtikçe azalmaktadır. Bütün bunlardan dolayı insanların ikinci bir dil öğrenmesine yardım etmek oldukça önemli ve ciddi bir iştir (Cook, 2008: 1).

İkinci dil öğretiminin önemli parçalarından biri de dil bilgisi öğretimidir. Dil bilgisi, dilde anlamın aktarılmasını sağlayan örüntülerin adıdır (Cook, 2008: 14). Dil bilgisini öğretmek ise öğrencilere dilin nasıl çalıştığını anlamalarında yardımcı olma ve bütün beceri alanlarının edinimini hızlandıracakları etkinliklerle buluşturma sanatıdır (Azar ve Hagen, 2004: xi).

Dil bilgisi üzerine çalışan araştırmacıların dil bilgisine bakış açıları, onu ele alma biçimleri dil bilgisi türlerini meydana getirmiştir. Dil bilgisi türleri ile ilgili kaynaklar arasında bir birlik olmasa da temel bazı türler bütün kaynaklarda anılmaktadır. Bu türlerden ilki "Buyurucu Dil Bilgisi"dir. Dil bilgisine buyurucu bir bakış açısıyla yaklaşan bilginler bazı dil bilgisi yapılarının diğerlerinden daha doğru ya da üstün olduğunu savunurlar. Doğru ya da üstün olarak görülen yapılar bazen eski yapılar olmakta bazen de onu kullanan insanların yaşadığı muhitten dolayı daha doğru görülen yapılar olmaktadır. Oysa bu bakış açısı dil bilgisi araştırmalarında artık kabul görmemektedir; çünkü söz konusu yapıların daha doğru ya da üstün olduğunu savunmak için öne sürülen tezler dil dışı faktörlerdir. Özellikle de dil bilgisi öğretiminde 1960'lardan beri araştırmacılar dilin "olması gerektiği gibi" değil "olduğu gibi" öğretilmesini savunmaktadır. Yabancı öğrenciler ana dili konuşanların konuştuğu dili öğrenmelidir, hiç kimsenin kullanmadığı birtakım yapıları değil (Cook, 2008: 16). Dil öğretimine yönelik gelişen bu savunmalar, ikinci bir dil bilgisi türünün tezleri neticesinde gelişmiştir. Bu türün adı "Betimleyici Dil Bilgisi"dir. Betimleyici dil bilgisi, buyurucu dil bilgisinin aksine, dile şekil vermeye çalışmaz, onu olduğu gibi resmeder. Betimleyici dil bilgisinin kökenleri Saussure'ün dille ilgili görüşlerine dayanarak yapılan betimleyici çalışmalara dayanmaktadır. Saussure, dilin *art zamanlı* (diachronically) değil, *eş zamanlı* (synchronically) çalışması gerektiğini savunmuştur. Betimleyici dil bilgisinde dilbilimciler konuşulan ve yazılan dilin örneklerini toplar, bu örnekleri analiz eder ve gözlemlerine göre kurallar çıkarırlar. Dile bu yaklaşımla yaklaşan araştırmacılar için bir zaman dil bilgisi bakımından kabul edilen bir durum, bir başka zaman dil bilgisi bakımından kabul edilmeyebilir. Bunun tersi de mümkündür (Keck ve Kim, 2014: 9). Buna göre dil donuk değil, değişkendir. Betimleyici dil bilgisinin buyurucu dil bilgisinden ayrıldığı temel nokta burasıdır.

Yukarıdaki paragrafta söz konusu edilen dil bilgisi öğretimi ile ilgili gelişmeler kendisine temel olarak betimleyici dil bilgisini alan (Tomlin, 1991: 141'den aktaran Henry, 2012: 10); ancak bir dilin betimlenmesinden çok daha fazlasını, farklı disiplinlerin verilerinden faydalanmayı gerektiren pedagojik dil bilgisini (PD) ortaya çıkarmıştır. İlk iki dil bilgisi türü beslendikleri disiplin bakımından büyük oranda dilbilim kaynaklı iken PD psikoloji, eğitim ve dilbilim gibi farklı disiplinlerin verilerinden faydalanmak zorundadır. Bu çalışma "Dil öğretiminde pedagojik dil bilgisinin yeri nedir?" sorusundan yola çıkarak gerçekleştirilmiştir.

2. Yöntem

Araştırma sorusuna yanıt bulmak için durum çalışması modeli kullanılmıştır. Durum çalışmalarında amaç bir durumu özgün ortamı içerisinde keşfetmek, ayrıntılı olarak betimlemek ve yorumlamaktır (Paker, 2015: 120; Yıldırım ve Şimşek, 2013: 83). Bu çalışma pedagojik dil bilgisi (PD) türünü tanıtmayı ve ikinci/yabancı dil derslerinde kullanım imkânlarını tartışmayı amaçlayan kuramsal bir çalışmadır.

Glesne'ye göre (2011: 30'den aktaran Paker, 2015: 119) durum çalışmalarının amaçlarından biri de yazılı belge ve dokümanlarla derinlikli betimlemeler yapmak olabilir. Bu çalışmada da PD ile ilgili yazılı bulunan alan yazın taranarak pedagojik dil bilgisinin ne olduğunu keşfetmek, ayrıntılı olarak betimlemek ve yorumlamak amaçlanmıştır. Bunun için alan yazından derlenen bilgiler iki başlık altında tartışılmıştır. Birinci başlık altında pedagojik dil bilgisi tanıtılmakta, ikinci başlık altında kuramsal temelleri sunulmaktadır.

3. Pedagojik Dil Bilgisi Nedir?

Dil bilgisinin eğitimde kullanımını araştıran alan yazında “dil bilgisi öğretimi”, “dil bilgisi öğrenimi” ya da “dil bilgisi edinimi” gibi adlandırmalar kullanılmaktadır. Bütün bu adlandırmalar bir dili kazanmanın bir boyutunu anlatmaktadır. Bu üç disiplinin ve başka birkaç disiplinin daha birleşimi uygulamalı dilbilim çalışmalarında “Pedagojik Dil bilgisi (PD)” şeklinde adlandırılmaktadır. Dil bilgisi öğretimi bilimlerin gelişmesiyle ayrı bir alan hâline gelmiş, son yüzyılda da uygulamalı dil bilimin bir alt dalı olarak pedagojik dil bilgisi adı altında çalışılmıştır (Noblitt, 1972: 316-7; Walmsley, 1997: 11; Nordquist, 2016).

Bu çalışmada “Pedagojik Dil bilgisi” adlandırmasının kullanılmasının birkaç sebebi var. Bunlar:

1. Öğretim, öğrenim, edinim kavramlarının farklı çalışma alanlarını ifade etmesi ve hepsi için bir çatı adlandırmanın gerekliliği,
2. Bu adlandırmanın sadece bu kavramları değil, *dil bilgisi içeriği* de (grammatical content) kapsamayı ve hepsinin birleşimiyle kuramsal çalışmalara zemin hazırlaması (Noblitt, 1972: 316; Spolsky, 1965: 143-145). Türkçe için pratik materyaller hazırlanırken kuramsal temele ihtiyaç duyulması,
3. Dünyada uygulamalı dil bilgisi çalışmalarının çoğunlukla bu adla yürütülüyor olması ve Türkçe çalışmaların da dünya ile uyumunun Türkçe eğitimi çalışmalarına açılım sağlayacağı düşüncesidir.

Pedagojik dil bilgisi bir dili konuşmayı ve yazmayı öğrenmek, o dilde yazılan metinleri okumak ve dinlemek; yani o dille iletişim kurmak isteyenlere o dili öğrenmelerinde yardımcı olmak için düzenlenir (Henry, 2012: 11). PD öğrenciye kuramsal bilgi vermeyi değil konuşma ve yazmanın doğruluk ve akıcılığını artırmayı amaçlar. PD, öğrencinin bakış açısı ile hazırlanır. Noblitt'e göre (1972) dil bilgisi öğretirken uygulamaların bir kurama yaslanması gerekmektedir. Dil bilime ait bilgi ile uygulamalar arasında pedagoji ile köprü kurulmalıdır. Buna göre bu bağı PD gerçekleştirecektir (316-317).

Bir dili öğrenmek isteyen kişi, yalnızca o dilin betimlenmesine bakarak öğrenemez. Dilin betimlenmesi ile pratik olarak kullanılması arasında doğrudan bir ilişki olduğunu düşünen varsayım *dil bilime ait bir yanılgıdır* (linguistic fallacy) (Skehan, 1994: 181). Büyük bir ilgi ve merakla da olsa bir kişi yabancı bir dili öğrenmek için eline o dilde yazılmış bir betimleyici dil bilgisi kitabını alsa dil bilgisini anlamak için aşması gereken birçok engel olacaktır; çünkü Henry'e göre (2012) betimleyici dilbilgileri pedagojik ilkeler göz önünde bulundurularak yazılmazlar. Yalnızca bir dil araştırmacısının dilin zihinde nasıl işlediğini anlayabilmesi ve bu bilgiden faydalanabilmesi için yazılırlar (11-2). Kural ifadeleri, bazı formülleri çözümlenmek, yapıların günlük dilde nasıl kullanıldığını görmek, adlandırmaları anlamak öğrencinin karşılaşacağı zorluklardan yalnızca birkaçı olacaktır. Keck ve Kim'e göre (2014) PD bir öğrencinin dil öğrenirken karşılaşacağı bütün zorlukları hesaba katarak, bu zorluklara göre yöntemler geliştiren bir dil bilgisi dalıdır. Kendisine kaynak olarak betimleyici dilbilgisini alsa da PD dile öğrencinin gözünden yaklaşır (1).

PD'de hedef, öğrenciye dili kazandırmak olduğu için bu hedefe giden yolda birçok yöntem kullanılır. Bundan dolayı pedagojik bir dil bilgisi kitabı betimleyici dil bilgisine göre daha geniş kapsamlı olabilir; çünkü yalnızca dilin betimlenmesine yer vermeyecek aynı zamanda birçok örnek, etkinlik ve farklı eğitim materyalleri pedagojik dilbilgilerinin içinde yer bulacaktır (Henry, 2012: 11-12).

Rutherford'a göre (1987'den aktaran Celce-Murcia ve Hilles, 1988: 1) dil bilgisi öğretimi geçtiğimiz 2500 yıl boyunca yabancı dil öğretiminin merkezinde hatta onunla eşanlamli olarak görülmüştür. Yüzyıllardır dil öğrenmek deyince ilk olarak akla dil bilgisi gelmiştir. Geçtiğimiz yüz yıl içinde dil bilgisini sorgulayan, onu bütünüyle inkâr eden birçok görüş öne sürülmüştür. Bununla birlikte dil bilgisinin dil öğreniminde yanlış ele alındığını, dil bilgisine bakış açısının değiştirilmesi ile dil bilgisi ile ilgili problemlerin üstesinden gelineceğini savunan görüşler de ortaya atılmıştır. Bundan dolayı PD, dil bilgisinin ne olduğunu sorgulayarak işe başlar. Dil bilgisinde yaslanan kuramsal temeller ve dil bilgisine bakış açısı onu öğretme ve öğrenme şeklini de kökten etkileyecektir (Henry, 2012: 7). Örneğin Payne (2006: 368) dil bilgisini belirli bir kitle için yazılan iletişime dönük bir eylem olarak görür. Dil bilgisini değişmeyen matematik kuralları veya bir dilin yalnızca dış yapısı olarak düşünmenin hata olduğunu savunur. Bundan dolayı Keck ve Kim'e göre (2014: 1) PD'nin bir amacı da öğrencilerin ve öğretmenlerin dil bilgisine olan yaklaşımlarını değiştirmek, doğru bir yörengeye oturtmak olmalıdır.

Dil bilgisine bakış açısı dünyada meydana gelen sosyal olaylardan da etkilenmiştir. Dilbilimciler uygulamalı dilbilimin çıkışını İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllara dayandırır. Keck ve Kim'e göre (2014: 6-7) savaştan sonra meydana gelen göçler ve askeri personelin farklı ülkelerde konumlanması ikinci dil öğrenimine olan ihtiyacı artırmış, bunun sonucunda eskiden yalnızca entelektüel kaygılarla çok az kişi tarafından çalışılan yabancı diller dünya savaşından sonra birçok insan tarafından dili iletişim amaçlı kullanmak kaygısıyla öğrenilmeye başlanmıştır. Bu değişim dil eğitiminde de köklü değişikliklere sebep olmuş, dil bilgisi öğretimi bilgi temelli olmaktan çok kullanım temelli ele alınmaya başlanmıştır. Uygulamalı dilbilimciler dilin kullanımını ikinci dil öğrencisine daha etkili nasıl öğretilebileceğinin yollarını aramaya başlamışlardır. Noblitt'e göre (1972: 316) öğrencilerin dil bilgisine yönelik yaklaşımları ve dünyada uygulanan yöntem ve teknikler geliştikçe PD'nin belirli özellikleri sürekli olarak değişecektir. Bu değişim de yalnızca yaklaşım ve yöntemler açısından olmayacaktır; çünkü Crystal'e göre (1968: 23) dil de her gün değişmektedir. Bundan dolayı bir dili betimleyen her dil bilgisi materyali az ya da çok zamanın gerisindedir. Derste

kullanılan bütün materyaller donuk birtakım nesnelere oldukları için araştırmacılar ve öğretmenler derste kullandıkları materyalleri sürekli güncellenmelidir.

4. Pedagojik Dil Bilgisinin Kuramsal Temelleri

Pedagojik dil bilgisi en genel anlamda hem ana dili edinimi süreçlerinden hem de ikinci dil edinim süreçlerinden faydalanan karma bir disiplindir (Henry, 2012: 12-3); ancak PD'nin dayandığı kuramsal temelleri yalnızca bu iki genel disipline dayandırarak açıklamak mümkün değildir. PD, bu disiplinlerin alt disiplinleri içerisinde birçok farklı çalışma alanından beslenerek meydana gelmektedir. Aşağıdaki paragraflarda PD'nin dayandığı kuramsal temellerle ilgili bazı çalışmalar kronolojik bir sırayla sunulacaktır.

PD'nin kuramsal temelleri ile ilgili ilk makalelerden birini kaleme alan Noblitt'in (1972) görüşlerine bakılacak olursa PD disiplini ile uğraşan bir araştırmacı için hangi çalışmaları yapması gerektiğine yönelik ipuçları görülmektedir. Noblitt (1972: 317) PD'nin "*betimleyici çözümleme* (descriptive analysis), *karşılaştırmalı çözümleme* (contrastive analysis), *görev çözümlemesi* (task analysis), *performans çözümlemesi* (performance analysis) ve *kazanım çözümlemesi* (objective analysis)" olarak 5 birleşenden oluştuğunu düşünmektedir. *Betimleyici çözümleme* (descriptive analysis), öğretimi hedeflenen dilin özelliklerinin betimlenmesidir. Dil bilime ait hedefleri gerçekleştirecek içeriğe ulaşmayı hedefler. Bunu yaparken dili sistematik bir şekilde betimleyen en kullanışlı adlandırmaları kullanır. *Betimleyici çözümleme* sınıflandırma da önemli bir yer tutar. Dil bilgisine ait birimlerin doğru sınıflandırılması pedagojik materyallerin anlaşılır ve tutarlı olmasında etkilidir. *Karşılaştırmalı çözümleme* (contrastive analysis), dil ediniminde karşılaşılan problemleri açıklamak için iki dilin ayrılan ve benzeşen yönlerini tespit etmeyi ve öğretimi buna göre düzenlemeyi ön görür. Ana dilinin üstüne bir dil öğrenen bütün öğrenciler kendi dilleri ile hedef dil arasında karşılaştırma yaparak öğrenme eğilimindedir. Benzer yapıları kolay öğrenirken farklı yapıları daha zor öğrenmektedirler. Sınıflarda ve zaman zaman kitaplarda dil bilgisinde ortaya çıkan hataları açıklarken başka dillere atıfla açıklamaya çalışmak karşılaştırmalı çözümleme yapmak demektir. Bu tür bir çözümlemeden derslerde, kitap veya materyal hazırlığında faydalanılabilir. Bunun yanında hangi konuların daha çok vurgulanması gerektiği hakkında bir fikir verdiği için müfredat hazırlıklarında da karşılaştırmalı çözümlemeden faydalanmak gerekir. *Görev çözümlemesi* (task analysis), öğrencilerin dil edinim sürecinde karşılaştıkları problemleri tespit etmeye çalışır. *Kazanım çözümlemesi* (objective analysis), konu olarak dilin hangi unsurları seçilecek ve bu unsurlar en iyi ne şekilde öğretilebilir, bunu çözümleyen bileşendir. Ayrıca bu bileşenler üç tür uzman tarafından çalışılmaktadır. PD'ye katkıda bulunabilecek bu uzmanlar dilbilimci, psikolog ve eğitimidir. Sürecin çıktısından ise materyal hazırlayanlar faydalanmaktadır.

Zhou (1998: 4-5), Noblitt'in görüşlerine benzer şekilde öğretmenlerin görevinin hem dil bilimi hem eğitim bilimlerini hem de psikolojiyi kullanarak PD oluşturmak olduğunu belirtmektedir. Dil bilimi PD için bir temeldir ve PD, dilbilim araştırmaları ile sınıf arasında bir köprüdür. Dilbilimde kuramsal dil bilgisi nasıl betimleyici dil bilgisini besliyorsa pedagojide de PD dil bilgisi derslerini etkilemekte ve yönetmektedir.

Wang (2003) eğitim sahasından veri toplayarak PD'nin kuramsal temelleri ile ilgili birtakım çıkarımlarda bulunmuştur. Bu çalışmada Wang, Amerika ve Kanada'dan PD derslerine katılan 39 katılımcıyla derslerle ilgili anket gerçekleştirmiştir. Ankette katılımcılara sorulan sorular derste hangi

kitabı kullandıkları, dersin hedefleri, yapısı ve dersin daha çok hangi dil bilgisi alanına odaklandığı vb. konular ile ilgilidir. Buna göre Amerika ve Kanada’da yürütülen PD derslerinin üç tür dil bilgisine ait bilgi ve beceriyi kapsadığı tespit edilmiştir: a) Yapısal bilgi (Referans dilbilgileri ya da Dilbilimsel dilbilgileri), b) Dil bilgisi öğretimi (Öğretim metotları/teknikleri, dil bilgisi derslerinin planlanması/uygulanması, dil bilgisi açıklamaları, öğretim materyallerini değerlendirmek ve geliştirmek) ve c) Öğrenci dil bilgisi (gelişimsel ve *diller arası* (crosslinguistic) hataları anlama ve analiz etme). Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında PD ders müfredatları üç temel alanda yoğunlaşmaktadır. Bunlar: içerik, pedagojik süreçler⁴ ve öğrenme süreçleridir. Araştırmanın başka bir sonucuna göre PD derslerini alan öğretmen adayları PD’yi bu üç alanın birleşimi olarak algılamaktadırlar; buna rağmen uygulamada katılımcıların yalnızca %24’ü bu üç alandan birlikte faydalanmaktadır. Öbür katılımcıların uygulamada yalnızca bir alana ağırlık verdikleri görülmektedir.

De Knop ve Dirven (2008) yabancı dil öğretiminin kuramsal bir dilbilimsel çerçeveden hem geçmişte hem de bugün için yoksun olduğunu, bu çerçeveyi oluşturmaya en yakın adayın bilişsel dil bilgisi olduğunu belirtmektedir. Bilişsel dilbilimde Langacker’ın (1983’den aktaran Meunier, 2008) dilbilimsel bilginin dilin kullanımı ile edinildiği görüşü bilişsel süreçleri kullanım ile bağlantılı hâle getirmiştir. Bunun yanında derlem de pedagojik dilbilgilerine otantik materyaller sağlayan bir kaynaktır. Ayrıca derlem çalışmaları sayesinde konuşucuların belirli metin türlerinde belirli yapıları kullandıkları ortaya çıkarılmıştır. Buna göre belirli iletişim türleri belirli dil bilgisi yapılarından faydalanmaktadır. Bu bilgi de pedagojik dil bilgisi için ders planlarını hazırlarken yardımcı olabilir. Sonuç olarak hem derlem dil bilimi hem de bilişsel dil bilim bize dilin kullanımı hakkında fikir vermektedir.

Keck ve Kim (2014), dil bilgisi öğretiminin yalnızca dil bilgisi sisteminin betimlenmesinden ibaret olamayacağını, aynı zamanda onun öğrenimi (Bilişsel süreçler) ve günlük hayatta kullanımını (İletişimsel yaklaşım) kapsamı gerektiğini belirtmektedir. Buna göre pedagojik dil bilgisi 1. “Dil bilgisinin betimlenmesi (Referans dilbilgileri)”, 2. “İkinci Dil Dil bilgisinin Edinimi (öğrencilerin hatalarını analiz etme/anlama)” ve 3. “İkinci Dil Dil bilgisinin Öğretimi (yöntemler ve teknikler, dil bilgisi dersleri tasarlama ve uygulama, dil bilgisi anlatımı, materyal değerlendirme ve geliştirme)” şeklinde üç ana alandan beslenmektedir. Buna rağmen yazılan pedagojik dil bilgisi kitapları ya da planlanan dersler bu üç alandan da eşit derecede faydalanmamaktadır, bazı çalışmaların dilbilgisel betimlemeye ağırlık verdiği görülürken bazı çalışmalar yöntem geliştirmeye çalışmaktadır.

Newby (2015) pedagojik dil bilgisini yabancı dil öğrenimini kolaylaştırmak için dil bilgisi betimlemeleri, materyalleri ve etkinlikleri geliştirmeye çalışan bir alan olarak tanımlar. Newby’e göre (2015) pedagojik dil bilgisi üç farklı kuramdan beslenmektedir. Bunlar dil bilgisi kuramı, öğrenme/edinim kuramı ve metodolojidir. Bu üç kuramın beslendiği alt kuramlar yıllar içinde farklılık göstermiştir; ancak PD her zaman bu üç bileşenden meydana gelmiştir. Newby’nin (2015) bu üç kuramsal alandan bilhassa son ikisini, öğrenme/edinim kuramını ve metodolojiyi⁵ hem bilişsel dil

⁴ Türkçede “pedagoji” kavramına genel bir anlam çerçevesi çizilse de bazı yabancı çalışmalarda pedagoji, metotla eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Burada da kastedilen metottur.

⁵ Keck ve Kim’de (2014) bu “Öğretme Kuramı” olarak geçer.

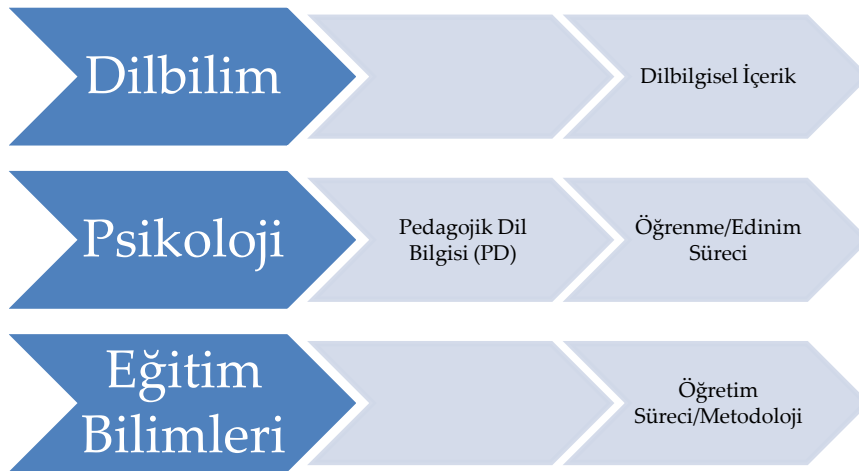
bilimin verilerine hem de iletişimci yaklaşımın verilerine dayandırarak yorumladığı görülmektedir. Bu iki yaklaşımdan faydalanarak Newby (2008) dilin hem psikolojik hem de sosyolojik açıdan ele alındığını belirtmektedir. Öğrenme/Edinim kuramı ve Metodoloji birbiriyle etkileşim içerisindedir. Derste hangi metodolojinin izleneceği öğrencilerin nasıl öğrendiklerine/edindiklerine bağlıdır. Newby (2008), bu üç kuramsal alanın nasıl kullanılacağını adım adım belirtmektedir:

1. Dil bilgisini betimleyebilmek için kuramsal bir dil modeli bul.
2. Betimleme: Dil bilgisini bu modele göre betimle (Dil bilgisi kurallarını çıkar).
3. Seçme: Betimlediğin konuyu öğrenciler için sınırla pedagojik ölçütlere göre ayrıntıları belirle, seçme yap.
4. Paketleme: Bu betimlemeyi nasıl yapılandıracağına ve nasıl anlatacağına, dilbilgisel kazanımları nasıl belirleyeceğine, kuralları nasıl formüleştireceğine ve örneklendireceğine, adlandırmaları nasıl kullanacağına karar ver.
5. Aşamalandırma: Materyalleri ya da müfredatı sıralamak için kriterler belirle.
6. Öğrenme/Edinim Sürecini Modellendirme: Metodolojiyi yani öğretim materyallerini belirlerken temel olacak öğrenme modeli ya da modelleri bul.
7. Metodoloji: Öğrenmeyi sağlamak için metodoloji geliştir (Anlatım biçimleri, alıştırmalar, etkinlikler).

Stern (1992: 131'den aktaran Watari, 2018: 40-42) PD'nin dilbilimsel dilbilgisi ile dil sınıflarında dilbilgisi öğretimi ve öğrenimi, dilbilgisi ders planları gibi uygulamaların ortasında bir yerde bulunduğunu belirtmektedir. Watari'ye göre (2018: 40-42) çoğu dil bilgisi dersleri dilbilimsel dilbilgilerinin öğretim materyali olarak basit bir şekilde uyarlanmasından oluşmaktadır. Oysa bu kaynaklardaki bilgiler öğretimin süzgecinden geçirilmelidir; ancak ondan sonra PD'ye ulaşılabilir.

5. Sonuç

Yukarıda kronolojik olarak sunulan PD'nin kuramsal temelleri ile ilgili görüşlerin özeti aşağıdaki tablo ile özetlenebilir.

Pedagojik Dil Bilgisinin (PD) Kuramsal Temelleri

Bu tabloya göre PD üç farklı disiplinden beslenmektedir. Bu disiplinlerden beslenerek kendisi için gerekli olan üç farklı birleşeni oluşturmaktadır. Bunlar sırasıyla dil bilimin verilerinden faydalanarak dilbilgisel içerik oluşturulması, psikolojinin verilerinden faydalanarak öğrencilerin öğrenme/edinim sürecini anlamaya çalışması, eğitim bilimlerinin verilerinden faydalanarak öğretim süreci için yöntem, teknik, strateji ve materyal geliştirilmesidir.

6. Öneri

Yapılan kaynak taraması PD'nin dil bilgisi dersleri ya da kitapları için bilimsel dayanak olabilecek veriler sağladığını göstermektedir. Türkçe dil bilgisinin yazımında ve öğretiminde yaşanan problemler farklı disiplinlerin bakış açılarını kendisinde toplayan PD çalışmaları ile en aza indirilecektir. Ayrıca PD bakış açısıyla yazılmış Türkçe Dil Bilgisi kitaplarının hazırlanması elzemdir.

Kaynakça

- Azar, Betty Schramper ve Hagen, Stacy A. (2006). *Basic English Grammar*. Pearson Longman.
- Celce-Murcia, Marianne ve Hilles, Sharon (1988). *Techniques and Resources in Teaching Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Cook, Vivian (2008). *Second Language Learning and Language Teaching*. London: Hodder Education.
- Crystal, David (1968). *What is Linguistics?* London: Edward Arnold (Publishers) Ltd.
- Henry, Timoty Paul (2012). *A Pedagogical Grammar of Ventureño Chumash: Implementing Grammatical Theory in Grammar Writing* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). University of California: Santa Barbara.
- Keck, Casey ve Kim, YouJin (2014). *Pedagogical Grammar*. Philadelphia/Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Meunier, Fanny (2008). Corpora, cognition and pedagogical grammars: An account of convergences and divergences. İçinde Sabine De Knop, Teun De Rycker (Eds.), *Cognitive Approaches to Pedagogical Grammar* (91-117). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Newby, David (2008) Pedagogical Grammar: A Cognitive+Communicative Approach. İçinde W. Delanoy ve L. Volkmann (Eds.), *Future Perspectives for English Language Teaching* (29-44). Heidelberg: Universitätsverlag Winter.
- Newby, David (2015). The role of theory in pedagogical grammar: A Cognitive + Communicative approach. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 1(2), 13-34.
- Noblitt, James S. (1972). Pedagogical Grammar: Towards a Theory of Foreign Language Materials Preparation. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching (IRAL)*, 10 (4), 313-331.
- Nordquist, Richard (2017). Pedagogical Grammar. Web site: <https://www.thoughtco.com/pedagogical-grammar-1691600> adresinden 25 Mart 2017 tarihinde edinilmiştir.
- Paker, Turan (2015). Durum Çalışması. İçinde Fatma Nevra Seggie ve Yasemin Bayyurt (Eds.), *Nitel Araştırma Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları* (119-134). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Payne, Thomas E. (2006). *Exploring Language Structure*. Cambridge: Cambridge University Press.

Skehan, Peter (1994). Second Language Acquisition Strategies, Interlanguage Development and Task-Based Learning. İçinde Martin Bygate, Alan Tonkyn, Eddie Williams (Eds.), *Grammar and the Language Teacher* (175-199). Prentice Hall International English Language Teaching.

Spolsky, Bernard (1965). Computer-Based Instruction and The Criteria for Pedagogical Grammars. *Language Learning*, 15 (3-4), 137-145.

Walmsley, John (1997). Pedagogical Grammar: From Prescriptive to Descriptive. İçinde Leo van Lier ve David Corson (Eds.), *Encyclopedia of Language and Education Knowledge About Language* (6. cilt) (11-20). Dordrecht: Springer Science Business Media.

Wang, W. (2003). How is pedagogical grammar defined in current TESOL training practice?. *TESL Canada Journal*, 21, 64-78.

Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zhou, Shuicai (1998). *Chinese Relative Clauses From a Pedagogical Perspective* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). China: Nanjing University.